

LAIKMETS

Nr. 29

1943. g.
16. jūlija

RM 0,30

*Ripojošā cietokšņa - tanka - komandants
savā atbildīgajā postenī*

POLĪTISKIE NEPRAŠĀS

Mēs jau rakstījām, ar kādiem paņēmieniem strādā bolševiki. Agitācijas nolūkiem viņi lieto politiskus trikus, lai panāktu vispārēju revolūciju.

Diemžēl, viens otrs, pat arī no intelīģences aprindām, to vēl neizprot un tādēļ vienmēr no jauna pieviļas. Lai gan baigais bolševiku gads ir aiz muguras un piedzīvojumi pietiekami mācījuši, kādu zvēriskumu un varmācību nes viņu režīms, tomēr atrodami vēl ļaudis, kam bolševisma būtība nav skaidra.

Nesen man nācās sastapties ar kādu pazīstamu sabiedrības darbinieku, kas centās apgalvot, ka nav vairs ko būties no bolševikiem. Pēc viņa domām tie ir tagad galīgi pārvērtušies un kļuvuši nacionāli. Sai sakarā viņš atsaucās uz nesenējo Maskavas oficiālo ziņojumu, ka komunistiskā internacionāle kā komunistiskās kustības centrs atsevišķās valstīs esot likvidēta un komunistiskās internacionāles orgāns no līdzšinējiem pienākumiem atbrīvots. Tātad bolševiku politiskais kurss esot grozīts. Uz jautājumu, vai viņš tiešām šādam bolševiku ziņojumam tic, viņš atbildēja apstiprinādams. Vēl vairāk — viņš ticot, ka tai gadījumā, ja bolševikiem viņu ofensīva izdošoties, tie nonākot līdz Latvijas robežām, bet tālāk vairs neiešot. Man nekas neatlika, kā pasmieties par tādu lētticību. Redzams, ka šis cilvēks ir ar aklumu sistis.

Ko nozīmē bolševiku apgalvojumi, solījumi un ziņojumi, par to mēs visi jau diezgan esam pārliecinājušies bolševiku laikā. Vai neatceramies, kā toreiz maldināja un krāpa tautu, solīja brīvību un neaizskaramību! Vilis Lācis to svinīgi pasludināja radiofonā. Izrādījās, ka tas bija parastais triks — tautas mulķošana. Pēc tam sekoja aresti, terors un nošaušana. Lētticīgie, kas palika „savās vietās” un nebēga, domādami, ka tiem nekas ļauns nenotikšot, cits pēc cita pazuda.

Jāaizrāda, cik ieredzīgi bija arī mūsu politiki. Kāds bij. ministrs pēc tam, kad bolševiski dalīja zemi un atstāja saimniekiem 30 ha no viņu platības, pūlējās sevi un citus mierināt, ka „bolševiki nemaz neesot tik slikti un ka varēšot itin labi dzīvot”. Tikai vienu lietu viņš piemirsa, ka tas bija tāds pats bolševiku triks kā visi citi, proti, ceļa sagatavošanai uz kolchozu.

Tiešām, politiskā lētticība un īsredzība daudzus iegrūda postā. Sevišķi nepatīkami pārsteigti jutās tie, kas ik uz soļa mēdza atkārtot „es avīzes nelasu, es ar politiku nenodarbojos”. Bet vai tad bolševiki kādam jautāja, vai tas ar politiku nodarbojas vai ne?! Čekisti jau paši zināja bez prasišanas, kas iznīcināms, kas ne. Tikai nelaime bija tā, ka mūsu pilsoņi, nenodarbodami ar politiku, bija tik kūtri, ka nepainterēsējās par to, kas īsti ir bolševisms. To viņi dabūja pieredzēt un līdz ar to iegaumēt tad, kad visās vietās un iestādēs iesāka rīkoties čekas aģenti un politruki, nolasdami arī „īso Staļina kursu”, kas atklāja īsto bolševiku seju. Pēc tā visa cilvēce ierindojama trīs šķirās: 1) komunistos resp. žīdos, 2) pāraudzināmos un 3) iznīcināmos. Šis kurss beidzot atvēra acis un parādīja, ka nacionāliem pilsoņiem nav vairs izejas un ka viņu dienas skaitītas.

Tā, lūk, ir kļūda, ka nemaz neinteresējas un neorientējas par politiskiem virzieniem un īpaši par bolševismu, cik tālu tas stāv sakarā ar bīstamo vispasaules žīdu internacionāli un brīvmūrniekiem.

Ja tagad vēl atrodami daži ļaudis, kas nelasa laikrakstus un nevēlas informēties par pašreizējiem politiskiem apstākļiem,

tad tie ir padoti nekontrolējamām baumām un agitācijai. Katram vajadzētu saprast, ka jāseko notikumam gaitai un jāuzticas tautas vadītājiem. Tāpat jāpaļaujas uz mūsu karavīriem, kas stāv frontē un lej asinis par mūsu tēvzemi un labāku nākotni. Ja mēs mīlam savu dzimteni, gribam būt nacionāli pilsoņi un dzīvot savā zemē, tad mums nevar būt nekāda kompromisa ar bolševismu. Ja tagad tomēr kāds to pauž un aizstāv un to vēl dara no kaut kāda nacionāla viedokļa, tad tas vai nu ir lielākais politiskais idiotisms vai nodevība.

Ir zināms, ka visur strādā ienaidnieku aģenti, kas, ja vajadzīgs, prot arī skandināt nacionālas stīgas. Stāvot sakarā ar vispasaules žīdiem, tie mēģina iestāstīt lētticīgiem pilsoņiem, ka Čerčils un Ruzvelts ir latviešu draugi, kas prātis arī norēķināties ar bolševikiem. Bez šaubām, tas jau ir noticis fakts. Bolševiki ar angļiem un amerikāņiem ir jau vienojušies un norēķinājušies — mūsu tautas liktenis ir izšķirts. Latviešu tauta ir nolemta bolševiku patvalī kā plēsīgiem zvēriem.

Sakarā ar šādu līgumu ir tagad izgudrots jauns politisks triks. Grūti iedomāties lie-

lāku nekaunību! Protī, Maskavas radio nepārtraukti ziņo, ka mums neesot vērts ar viņiem cīnīties, jo bolševiki nāksot mūs no vāciešiem atpestīt.

Mums jābūt nomodā un jāliek vērā tas, ko mūsu tautas ienaidnieki dara. Mums jāzina, ka tie grib sajaukt prātus: izmantojot kara grūtības un nastas, ko katrs apzinīgs pilsonis pats par sevi nes tēvzemes labā, viņi ar savu agitāciju pūlas ārdīt mūsu vienprātību un mazināt mūsu izturību un cīņas garu.

Mums jāatsedz šie ienaidnieka īstie nolūki un jābrīdina tauta no visiem tiem, kas nacionālisma vārdā uzmetas par politiskiem sludinātājiem, kas vai nu ir politiski idioti vai nodevēji un grib nopelnīt Ļeņina ordeni, tāpat kā Anglijas archibīskaps par to, ka aizstāv bolševikus un lūdz Dievu par viņiem kā cilvēces atpestītājiem. No visiem šāda veida politiskiem neprašām mums jānovēršas.

Dr. V. Sanders.

Atceroties priekš diviem gadiem notikušo Latvijas atbrīvošanu no bolševisma, Berlinē dzīvojošie latvieši noliek vainagu pie varoņu godināšanas pieminekļa Unter den Linden.

Uzp.: „Münchener Bilderdienst”.

REICHSKOMISĀRS FRONT�S JOSLĀ

Austrumzemes reichskomisārs gauleiters Loze (Lohse) kā augstākais Lielvācijas pārstāvis jau otro reizi apmeklēja austrumu frontes ziemeļu sektoru, lai lietiskīgas sadarbības labā, kāda pastāv starp bruņotiem spēkiem un civilo pārvaldi, tuvāk iepazītos ar šai sektorā novietoto vācu bruņoto spēku militāriem apstākļiem, kas, ja tā varētu teikt, Austrumzemes priekšlaukā sarga civilās pārvaldes darbu. Brauciena mērķis bija uzzināt frontes vēlēšanās, rūpes un vajadzības tiklab materiālā, kā arī garīgā ziņā. Reichskomisārs bija feldmaršala Buša (Busch) viesis. Šī nopelniem bagātā vācu feldmaršala „Buša armija”, kā to pašapzinīgi un lepnī sauc tās kaņavīri, uz visiem laikiem saistīta ar austrumzemes kara vēsturi. Tagad ir pagājuši tieši divi gadi, kopš vācu bruņotie spēki tagadējā ģenerālfeldmaršala J. Kūchlera (Küchler) vadībā vienā vienīgā uzvaras gājienā atbrīvoja Austrumzemi un tādā kārtā paglāba desmitiem, varbūt pat simtiem tūkstošu leišu, latviešu un igauņu no drausmīgā likteņa, kādu tiem bija sagatavojuši bolševiki. Armijai, kam šai telpā piekrīt klusa, bet sevišķi svarīga loma, pakļauta kāda kājnieku divīzija, kas kādreiz pastāvēja pilnīgi no Slezvīgas-Holšteinas iedzīvotājiem un kā Brīzena (Briesen) divīzija bija parādījusī izcilas kaujas spējas jau poļu kaņavīru laikā un rietumos. Tādēļ ir saprotams, ka reichskomisārs, kas jau kopš 18 gadiem ar Slezvīgu-Holšteinu saistīts kā gauleiters, izteica vēlēšanos apciemot šīs daļas, kas visur tik drosmīgi cīnījās.

Reichskomisāru šai braucienā, kur viņš guva iespējami daudz iespaidu, pavadīja Slezvīgas-Holšteinas provinces gauleitera vietnieks Zī (Sieh) un reichskomisāra preses šefs Dr. Cimmermans (Zimmermann).

Armijas daļas šeit pirmajā piefrontes joslā uzņēmas tās rūpes, kādas armiju aizmugurē un Austrumzemes reichskomisāriātā saprašanās garā veic lauksaimniecības vadītāji un zemnieki. Kaņavīri šeit paši ķērušies pie darba un pagaidām apmainījuši zobenu pret arklu. Ja arī tieši kara joslā civiliedzīvotāju uzturēšanās militāru iemeslu dēļ nav iespējama, tad nedaudzus kilometrus aiz šīs tiešās frontes atbrīvotie iedzīvotāji cītīgi ķeras pie darba. Lauki ir apstrādāti un sola pietiekošu ražu. Lopu skaits palēnām atkal pieaug. Visur notiek māju labošana; tām liek jaunus salmu jumtus. Visur ceļ jaunās ēkas, kas liecina par to, ka no bolševikiem atbrīvotie iedzīvotāji atkal atguvuši ticību dzīvei un darba sparai. Atdzimušais dzīves prieks atspoguļojas ikvienā sejā. Pārmaiņa redzama kā pašos cilvēkos, tā arī lauku un māju izskatā. Tā ir starpība, kas sevišķi zīmīga, salīdzinot ar pagājušā apmeklējumā šeit redzētajām ainām.

Karaspēka gars un stāja ir priekszīmīga. Frontes cīnītāji daudzās sīvās cīņās sīki iepazīnušies ar kara nepielūdzamību un ienaidnieka brutālītāti, tā kļūstot vēl tikai cietāki un apņēmīgāki. Savu nesalauzamo cīņas garu tie jau pierādījuši neskaitāmas reizes gan vēsturiskajās kaujās pie Staraža Rusas un Demjanskas, gan pie Ilmenes, Volchovas. Volchovas kaujās uzvarēja ģenerālpulkveža Lindemana (Lindemann) un viņa vadīto vienību vēsturisks nopelns ir tas, ka ar ģenerālpulkveža Kellera (Keller) gaisa flotes, kā arī spāņu, holandiešu un flāmu brīvprātīgo 44 vienību atbalstu pēc pieci un pus mēneša ilgas atvairīšanas kaujas 1942. gada 28. jūnija speciālziņo-

Kādas vācu iznīcinātāju eskadrijas komandors bruņinieku pakāpes Dzelzs krusta kavaleris Trautloits (Trautloft) no komandpunkta ar mikrofonu dod pavēles virs lidlauka lidmašīnai „FW — 190”, kas tās zūlīt pareizi izpilda. Šī „instrukciju paraugstunda”, kādu saņēmuši reichskomisārs un tā pavadoņi, sniedza dziļu ieskatu gaisa varoņu pastāvīgā gatavībā doties cīņā. Šī gatavība, precīza sadarbšanās, ieroču un aparātu, bet jo sevišķi pašu gaisa ērgļu lidotāju morāliskais pārākums, sniedz drošības sajūtu tiklab armijas vadītājiem, kā arī kareivim āra ierakumos, kā komandierim, tā jaunākajam lidmašīnu apkalpes kareivim.

Austrumzemes reichskomisārs gauleiters Loze (Lohse) ar pavadoņiem kādas vācu rotas pozīcijās Austrumu frontes ziemeļu sektorā. No kreisās: Slezvīgas-Holšteinas provinces vietnieks Zī (Sieh), divīzijas komandieris — bruņinieka pakāpes Dzelzs krusta kavaleris ģenerālleitnants Vickedē (Wickede), reichskomisārs valsts padomnieks Loze, hauptmanis Reichels (Reichel).

P. Kornēliusa uzp.

jumā minēto „plaši plānoto ienaidnieka pārrāvuma ofensīvu pāri Volchovai, kuņas mērķis bija Ļeņingradas atbrīvošana”, varēja apzīmēt par sabrukušu. Padomju ofensīva, kam bija tik tālu sprauti stratēģiski mērķi, pārvērtās padomju otrās triecienarmijas, kā arī stipru 52. un 53. armijas daļu galīgā neveiksmē, pie kam minētās 2. armijas komandieri saņēma gūstā.

Se par Austrumzemes drošību priekšējās pozīcijās modri stāv vīri, kas pienācīgi atvairīja arī visus bolševiku mēģinājumus šā gada sākumā Ļeņingradas atslēgšanai izlaucīties ziemeļu frontes atsevišķās daļās. Un tā jau divi reizes 1942. un 1943. gadā nesatricināma pretestības spēka un pārākas vadības priekšā sabrukušās plaši plānotas padomju operācijas.

Sevišķs pārdzīvojums šai reichskomisāra frontes brauciena laikā bija brīži, ko viņš pavadīja pie viena no vācu sekmīgākās iznīcinātāju eskadras komandiera un viņa drosmīgajiem lidotājiem, kuņu vidū atrodas labs ducis ar bruņinieku pakāpes Dzelzs krusta apbalvoto. Pieci no viņiem vien ir notriekuši 518 lidmašīnas. Ar Ozollapu vainagu pie bruņinieku pakāpes Dzelzs krusta apbalvotais virsleitnants Štocs (Stotz) viens pats notriecis 176 lidmašīnas.

Kas pieredzējis šo koncentrēto, spirtgto vācu kaņavīru spēku austrumu frontē — droši vien tāds pats možums ir arī latviešu un igauņu 44 legiona brīvprātīgajiem un bruņoto spēku izpalīgiem —, tam tiešām viegli ticēt uzvarai un arī viegli fanātiski veikt savu daļu šīs uzvaras sasniegšanai.

V. A.

KARAM UN UZVARAI

⚡—PK. Grupai latviešu leģionāru, sagatavojoties turpmākajām dienesta gaitām, bijusi izdevība iepazīties ar Lielvācijas zemi un tautu, kas ceturtaajā kara gadā visus spēkus kopo uzvarai. Vērotāis un pieredzētais ir jo svarīgāks tāpēc, ka daudzkārt der par krietnu paraugu gan pašu leģionāru pienākumu veikšanai, gan arī salīdzinājumam ar visas latviešu tautas uzdevumiem un stāju.

„Sīdienes Vācija nav miera laika Vācija, jo ir taču kaŗš un katrs vairāk vai mazāk savu darbu un domas veltī kaŗam. Gan jūs paši redzēsiet,“ — tie ir kāda vācu kaŗavīra vārdi, kas vilcienā, pārbraucot Vācijas robežu, dalās pārrunās ar jaunajiem latviešu leģionāriem. Bet tomēr: šodien ir jo vairāk nozīmes redzēt zemi un tautu, kas kaŗo. Un patiesi — ik solis, vienalga, vai tas būtu vācu pilsētās vai laukos, izsaka: Mēs elpojam kaŗam!

Vācijas lauki — vai tas nav jau dažkārt apbrīnošanas vērts, ko tur radījuši vācu zemnieka rūpība? Viss apstrādāts līdz pēdējai zemes pēdai, un kā! Kur tad vēl gādība par kārtību, par kokiem apstādītiem ceļiem, par tipiski celtām zemnieku mītnēm! Ja viss tas veikts arī kaŗa laikā, kad atmetas domas par pašlabumu, tad tā ir liecība, ka zemnieks ir līdz pēdējam aktīvs cīnītājs — kaŗavīra apgādātājs. Nav brīnums, ka ar tik intensīvu zemes apstrādāšanu vācu zemnieki spēj sarāžot augstās nodevas un arī pats sevi pietiekami apgādāt.

Leģionāram, kas pirms dažām dienām vai nedēļām atstājis dzimto sētu, gribas vēlēties, lai arī pašu zemē tiktu darīts viss, kas spēj celt druvu raţību un līdz ar to nodrošināt iztiku kā latviešu kaŗavīriem, tā arī visu to tautiešu arvien augošam skaitam, kas piedalās kopējā darbā uzvaras izcīnīšanai.

Un tāpat vācu pilsētu seja rāda, ka šeit mājo tauta, kas kaŗo. Ja tā nav formas tēru zilpelēkā krāsā, kas valda ielās un jo vairāk stacijās, ja tie nav ieroči un uzkaŗe, ko līdzī nes šie daudzie ceļotāji, tad tās ir goda zīmes pie vīru krūtīm, kuŗas vēstī, ka viņi ir frontes cīnītāji. Reizē nevar nepamanīt to gādību, kas veltīta kaŗavīriem, sākot no noliktavām, kur bez gaidīšanas katrs saņem uzturu ceļam, kā arī siltas pusdienas un vakariņas, un beidzot ar lieliskām kaŗavīru atpūtas mītnēm krāšņākās Vācijas vietās.

Viens apstākļis, kas jo sevišķi saista iebraucēja uzmanību vācu pilsētās, ir priekšzīmīgi ritošā satiksme. Berlīnes pilsētas, apakšzemes un ielu dzelzceļš vai autobuss rit tā, it kā nekā nezīnātu no kaŗa, vienīgi konduktori ir vecāki vīri vai sievietes, pasaţieŗu vidū vairāk kaŗavīru un — ārzemju strādnieku.

Ne mazāk priekšzīmīgi nokārtota pārtikas sagāde šīs pilsētas iedzīvotāju miljoniem. Un kur tad vēl priekšzīmīgā kārtība, tīrība un... laipnība ikvienā ēdīnu veikalā vai restorānā!

Kas šķērsojis Lielvācijas galvas pilsētu un gribējis meklēt un izjust to garu, kas

Latviešu ⚡ leģionāri Berlīnes olimpiskā stadiona tribīnēs. No tām 1936. gadā visas pasaules jaunatne noskatījās spriegajās sacensībās, kuŗās ievērojamus panākumus guva arī latviešu sportisti, izcīnot 1 sudraba un vienu bronzas olimpisko medaļu.

Kā jau visiem ceļotājiem, tā arī mūsu latviešu zēniem — ⚡ leģionāriem — pirmais darbs, iebraucot Berlīnē, ir nopirkt skatu kartes no šīs miljonu pilsētas ievērojamākām vietām atmiņai sev un sveicieniem dzimtenei.

tagad un vienmēr mājojis vācu vīros, kuŗi šodien valkā kaŗavīra tēru un kuŗu senči allaŗ nesuši ieročus, tas spriedis: tiešām, te mājo kaŗavīru gars, kaŗavīru — uzvarētāju! Vai to nepauŗ simboliskais triumfa atveids virs Brandenburgas vārtiem, Uzvaras piemineklis, neskaitāmiem vainagiem greznotā varoņu svētnīca, Kaŗa mūzejs, daudzi citi pieminekļi un celtnes, kur dveŗ vācu kaŗavadoŗu un kaŗavīru elpa? Un vai šis gars nemājo sirmajos vīros, kas pirmajā pasaules kaŗā asiņojuŗi un — tomēr atkal stājuŗies dzelzceļa, pasta vai pilsētas satiksmes dienestā, kaŗa rūpniecībā un visur citur savu dēlu vietā, kuŗi pašreiz cīnās frontē? Vai šis pats tēvuzemes un tautas mīlestības apdvēstais kaujas gars jau neskan to brūnos kreklos tēp to jauno zēnu soļu ritmā, kas, kareivisku marŗa dziesmu skandinot, svētdienas ritā aizsoļo ielās?

Jā, Vācija elpo kaŗam un uzvarai!

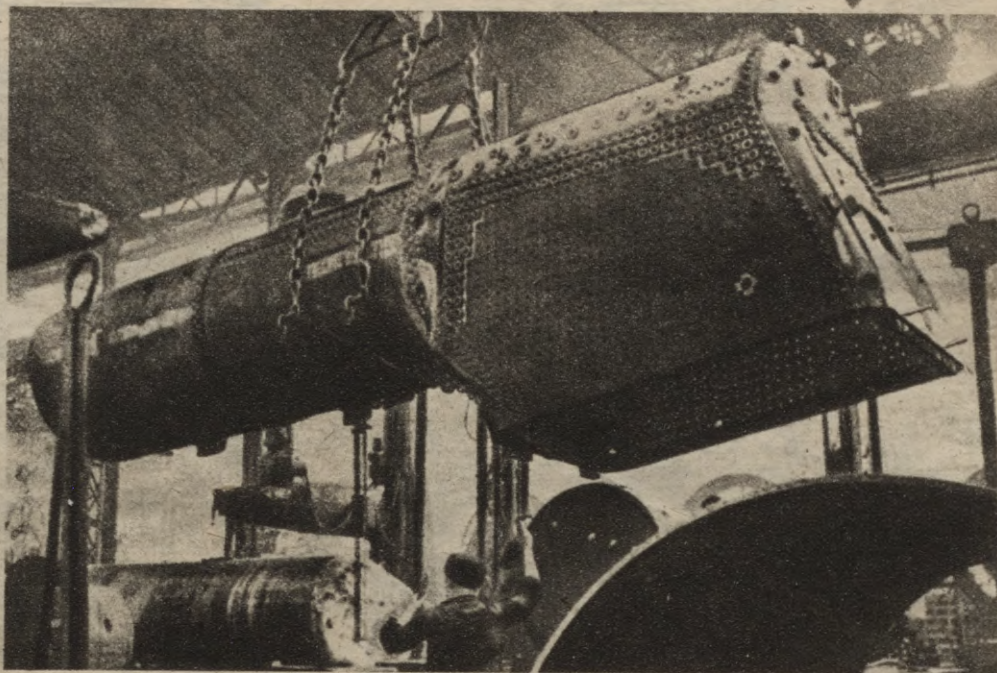
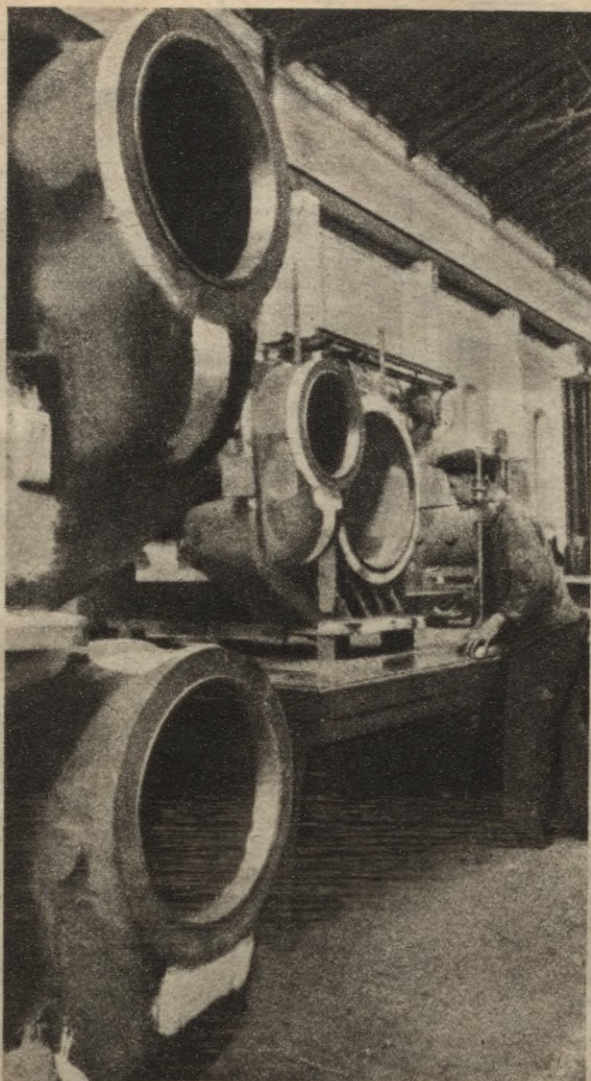
Tās ir gadu simteņiem vecas kaujas laukos kaldinātas tradīcijas, kuŗas savā dzimtenē ieauguŗi mūsu Austrumu frontes cīņas biedri. Tā ir liela daļa no daudzo uzvaru noslēpuma.

Dzīvot vienīgi uzvarai, jo tā prasa upuru no ikviena — tas ir secinājums no redzētā, ko latviešu leģionāri guvuŗi Vācijas laukos un pilsētās, mācoties pazīt vācu tautas darbu, stāju un nesatricināmo uzvaras gribu. Šis spriedums izraisa dziļas pārdomas, kas lido uz dzimteni, uz cīņas biedriem — leģionāriem frontē. Tās ir pārdomas, kuŗās iezīmējas jauno leģionāru stāja, jo ienaidnieks Austrumos mums viens un tas pats. Šī cīņa ir pār Eiropas un arī latviešu tautas brīvību.

⚡ Kaŗa ziņotājs Jānis Budulis.

Berlīnieŗu iecienītais satiksmes līdzeklis — divstāvu autobuss izvizina latviešu ⚡ leģionārus pa visu Berlīni un beidzot aizveŗ arī uz 1936. gada olimpisko spēļu vietu Grunevaldā.

Kaŗa lokomotīves serijām

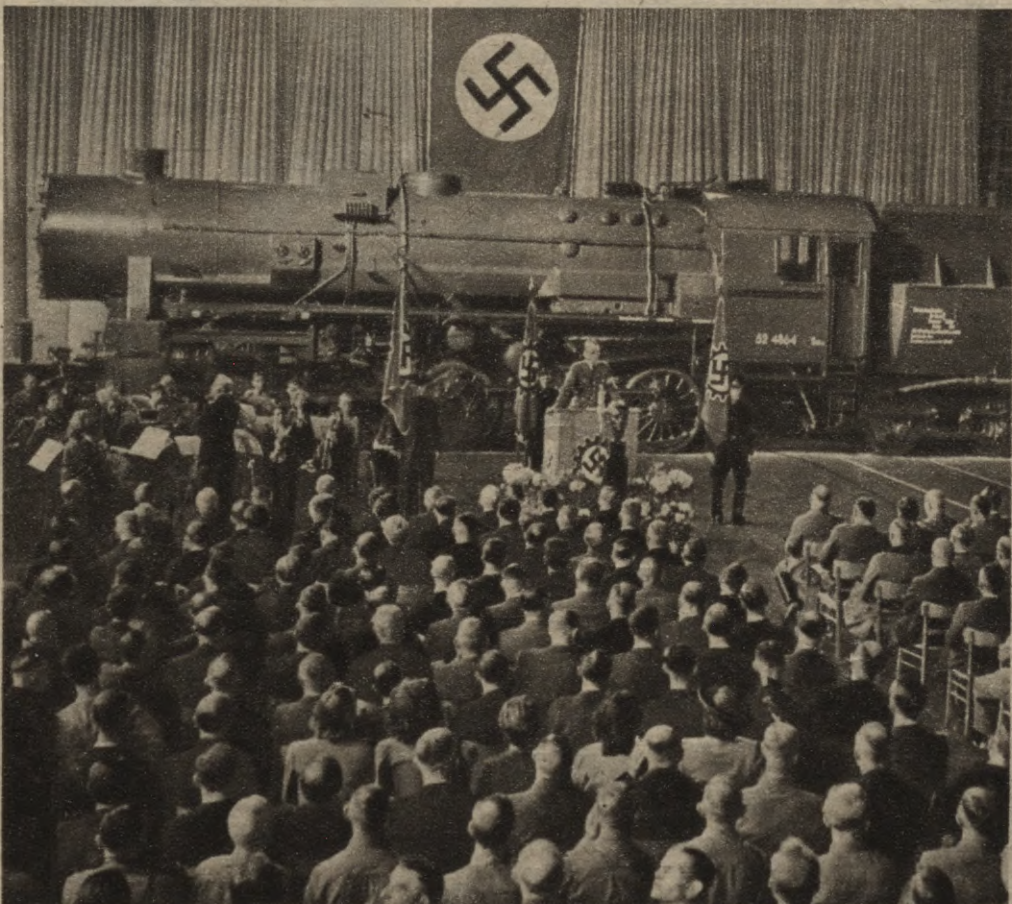

Celtņa ierīces dod iespēju pagriezt kuŗā katrā stāvoklī lokomotīves milzu katlus ērtai apstrādāšanai.

Smagos lokomotīvu cilindrus pēc pagatavošanas rūpīgi izmēri montēšanai.

Lielvāciņas bruņošanās un municijas reihšministrs Špērs (Speer) runā kādas lokomotīvu būvētavas strādnieku svinīgā sanāksmē, sakarā ar jauno kaŗa lokomotīvu būves plāna sekmīgu veikšanu.

„Der Vierjahresplan” uzņēmumi

Vadonis prasa no vācu kaŗa rūpniecības ārkārtīgi daudz. Šīs prasības attiecas ne tikai uz ieroču, tanku un municijas ražošanu, bet arī uz visām pārējām nozarēm, kas tieši vai netieši kalpo kaŗa vajadzībām. Neredzēti bargā 1941./42. gada ziemā radās vajadzība konstruēt austrumu fronteī sevišķi augstas kvalitātes lokomotīves.

Pagājušajā mēnesī lokomotīvu ražošanas pirmoreiz sasniedza Vadoņa prasīto augstāko pakāpi. Jūnija mēnesī izdevās jau līdz šim pārmērīgi kāpināto lokomotīvu produkciju pacelt no jauna par 25 proc., salīdzinot ar maija mēneša produkciju. Šis ir viens no bruņošanās un municijas reihšministra Špēra (Speer) un viņa līdzstrādnieku izcilākajiem nopelniem, par ko arī Vadoņis un reihšmaršals Hermans Gōrings (Hermann Gōring) tiem izteikuši atzinību. Nopelniem bagātākajiem lokomotīvu ražošanas strādniekiem par viņu nesavtīgo darbu piešķīra I šķiras Kaŗa nopelnu krustu.

Šī milzīgā veice sasniegta vienā darba gadā. Ir lieki plaši izskaidrot, cik liela nozīme modernajā kaŗā ir papildspēku pievedumam. Rakstot šā kaŗa vēsturi, šo apstākli vajadzēs īpaši ievērot. Konstruktoru un tehniķu galvenais uzdevums bija ar modernām ražošanas metodēm, patērējot iespējami maz darba laika un materiāla, sasniegt visaugstāko produkciju.

Kā jauns vācu nesalauzamo darba spēju apliecinājums uzskatāms tas apstāklis, ka pēc izmēģinājuma braucieniem jaunkonstruētās lokomotīves papildināja un uzsāka plānveidīgu ražošanu serijām. Būvējot lokomotīves serijām, tāpat kā lidaparātu fabrikācijā, atsevišķos darba posmus veica ritmiski, līdzīgi kā pie slidošās lentes. Ja arī visus ekaitļus saprotamu iemeslu dēļ pašreiz vēl nav iespējams minēt, jau tas fakts vien, ka uz vienu jauno kaŗa lokomotīvi kopā ar tenderi tika ietaupīts 26.000 kg materiāla un 6000 darba stundu, ir labākais pierādījums konstruktoru un strādnieku augstajām veices spējām.

Pie tam nav mazinājušās ne kaŗa lokomotīves veices, ne prettestības spējas. Ierīkojot pret aukstumu jutīgajām daļām īpašus aizsargus un ārējām daļām pastiprinot izolāciju, lokomotīves tā nodrošinātas pret aukstumu, ka var nebojāties stāvēt zem klajas debess 24 stundas 40 gradu salā.

Serijveidīgās ražošanas kāpināšana un Vadoņa programmas veikšana būs svarīgi faktori nākamā izšķirīgo notikumu norisē.

Augšā pa kreisi: Ģenerālkomisārs Dr. Drekslers (Drechsler) uzrunā svētku dalībniekus. — Vidū: Dziesmas un dziedātāju krāšņie tautas tērpi priecināja klausītāju tūkstošus. — Apakšā pa kreisi: Staltajās rindās savu stāju rādīja aizsargu un aizsardžu goda sardze, sagaidot augstos viesus. — Rucaviete, kas par savu krāšņo etnogrāfiski pareizo tautas tērpu saņēmusi balvu — daiļskanīgu kokli.

Debešis rīdziniekus laikam vairāk milējušas nekā citu novadu tautiešus, jo no visiem šīs vasaras dziesmu svētkiem vienīgi Rīgas dziesmu svētkus netraucēja lietus. Saules staru spožumā dziesmas likās vieglāk un arī spēcīgāk plūstam un teicami palīdzēja izcelties katram dekorējumam, bet jo sevišķi daudzo tautisko tērpu krāšņumam.

Svētkiem nopietnu raksturu piešķīra jau tas apstākļi vien, ka tie risinājās kara laika apstākļos, kad Eiropas apvienotās nācijas cīnās nevien par Eiropas kultūras saglabāšanu, bet arī par laimīgāku nākotni Jaunajā Eiropā, kā to, svētkus atklājot, attiecīgi pasvītroja visi runātāji.

„Šie svētki nav domāti izpriecai, bet gan ciešāku vienprātības saīsu stiprināšanai,” saka Rīgas apriņķa vecākais Bringers. „Lai dziesmu spēks un mirdzums mūs visus saista cīņā un darbā par uzvaru un laimīgāku nākotni!”

„Nekad latviešu dziesma nav skanējusi tik vareni kā pārvērtību laikos, kad tauta pulcē-

jas lielu domu aparātā,” teica iekšlietu ģenerāldirektors ģen. Dankers savā svētku uzrunā. „Tagad ar savām novada dziesmu dienām parādām, ka protam cīnīties par savu nākotni un strādāt katrs savu darbu, bet arī raženi pavadīt atpūtas brīžus, vienodamies kopējā kultūras darbā. Ja pašreizējā laikmetā zemnieki strādā savās druvās no ausmas līdz tumsai, ja pilnietas darbiniekiem kara laika apstākļos palielināts darba stundu skaits, tad tomēr ne daudzajās brīvajās stundās tie zina atlicināt brīžus, lai pulcētos koja mēģinājumos un kuplā skaitā ierastos dziesmu svētkos. Jau šī vienotā kultūras darba griba vien ir drošs pamats, kas attaisno šādu tik dīzu svētku rīkošanu. Lielā dziesmu vara, daiļodama dvēseles un skolodama tautas skaņoto gaumi, šalkdama dziesmu svētkos no novada uz novadu, aptver visu Latviju. Tur redzama mūsu tauta apvienota vienā dziesmā, gatava kalpot lielajam cilvēces atbrīvošanas mērķim un apliecināt savas latviskās un reizē eiropiskās kultūras tradīcijas.”

„Ass valstu un to sabiedroto nesalauzāmā dzīves spēka pazīme ir tā, ka kultūras un mākslas dzīve kara laikā ne tikai nepiedzīvo apstākļu, bet gan pierāda vēl nebijušu augšupeju,” atzīmē ģenerālkomisārs Dr. Drekslers (Drechsler), pievēršdamies Eiropas tautu kopības apziņai un ciešai apņēmībai aizstāvēt savu kultūru. „Nekad vēl tautas nav tik rosīgi piedalījušās visos mākslas un kultūras izpausmes veidos kā šai laikā, kad apdraudēta visa nacionālā esme. Ir lieki uzsvērt, ka šie fakti attiecināmi gandrīz vai vienīgi uz Eiropu. Mākslas un kultūras vērtības šeit tiek sargātas un koptas kā gadu tūkstošiem ilgas tradīcijas svētākais mantojums. No šejienes kultūras un mākslas radīšanas gribas straume plūst pār citiem kontinentiem, un visi augstākie sasniegumi šais nozarēs paliek nesaraucjami saistīti ar vakarzemju kultūru. Izējot no šī viedokļa par Eiropas kultūras misiju, kļūst skaidrs, ka pēc šīs zemes atbrīvošanas no bolševisma mēs devām latviešu tautai visas iespējas, lai tā no jauna celtu atkal savu kultūras un mākslas dzīvi. Šos visā zemē patlaban rīkotos

dziesmu svētkus es uzskatu par mūsu kopējo pūļu vainagojumu, kad kultūras dzīve atkal nostādīta uz plašiem un tautai tuviem pamatiem.

Šai vislielāko cīņu laikā, kāds jebkad bijis, Eiropas vadītāji spēki atrod iespēju kopt daļās mākslas, dodot māksliniekiem iekšēju nosvērtību un pacilātību, lai saglabātu veco un radītu jauno.”

Atgādinot neaizmirst laika nopietnību, ģenerālkomisārs aicināja aizvien paturēt prātā šos uzdevumus un mūsu augstāko mērķi — uzvaru, jo tas ir mūsu pienākums pret karavīriem, kas tagad no jauna devušies niknās cīņās pret bolševismu.

„Tev, dārgā tēvija, tev dziesmas lai spēcīgi skan! Tu sentēvu dusas vieta, tu mātes šūpulis. Tev, dārgā tēvija, tev dziesmas lai spēcīgi skan!”

Nevieni dziesmu svētki mūsu zemē jauzu tūkstošus nav vēnojuši ar tik dziļu un dīvainu spēku kā nupat Latvijas vasaras briedumā aizligotie. Lieki te meklēt krāšņus vārdus, dziesmu daiļumā apmulsušam

DZIESMU VADA

taujāt savai dvēselei — pietika pacelt acis pāri savilpotam klausītāju pulkam, lai skats goda krēslos sastaptu karavīrus, kam niknas kauju ugunis iededzinājušas mūžīgas zīmes dvēselēs un miesā. Ar visu sīru mīlumu un pateicību tos izjūtot savā vidū, mēs varbūt pirmo reizi tik dziļi un skurbinoši pārdzīvojām savas dziesmas krāšņumu, reizē nemaldīgi apjaušot — šī augstā svētku diena varēja gulēt pīšļos satriekta līdz ar tās dziesmotājiem pulkiem. Sasistas būtu mūsu kokles, vaimanu pārpilnas mūsu dvēseles, asinīm apslāpēts dziesmu dievs. Tik asos kontrastos mēs izjutām Rīgas dziesmu dienu, tautas lūgšanas un dainu vētrainā skrējienā līdz sāpēm apziņoties — kādu neapjaušamu daiļumu no Austrumu elles ugunīm paglābis vienreizējais Eiropas karavīrs. Nekad vēl brīnumainā dziesmu vara nav savos klausītājos atmodinājusi tik vienotu un spēcīgu kopējā likteņa izjūtu, kā šī liksmā un reizē nopietnā svētku diena gaišā ticībā aizdziedāta kopā ar jauno varoņu saimi.

Nemanot tapdami lielāki, mēs atstājām svētku vietu nesatricināmā apņēmībā ikviens sev soloties — labāk dzīvam pazust zemē nekā vēlreiz izjust Austrumu asins pātagu naidā špācot pār savu bērnu šūpuļiem. Tā bija dziesma, kas augstu sviesta pāri Rīgai — senas kultūras katedrālei, ikvienu svaidīja jaunām cīņām, kā ar svētu elpu skardama mūsu pieres, lai no vaiga uz mūžiem atkāptos tumsa un asinis. Ilgi nerimās Rīga, pāri ev. Pēterja drupām, uz rītiem un vakariem, cauri jūlija nakts pal-senumam atšalca dziesmoto pulku bāsis. Tā mūžam latviešu tauta nerimsies, ar varoņu dziesmu lūpās, ar taisnības zobeniem rokās tā celsies no kapiem un šūpuļiem, prasīdama un cirzdamā savu dieva tiesu, dzīvot brīvai starp brīvajiem.

T. E.

Augšā, pa kreisi: Goda vietās dziesmas noklausījās tautu meilu pavadītāie ievainotie karavīri. — Augšā, pa labi: Svētku dalībnieku goda viesu grupa: Vidū latviešu 44 leģiona ģenerālinspektors ģen. Bangerskis. No viņa pa labi trešais — izglītības un kultūras lietu ģenerāldirektors prof. Dr. med. M. Prīmanis, maļā pa labi — satiksmes lietu ģenerāldirektors inž. O. Leimānis. — Vidū: Gandrīz 50.000 klausītāju piepildīto plašo dziesmu svētku laukumu, — brīžiem ar aizturētu elpu uzņemdami krāšņo dziesmu klāstu un latviešu brīvprātīgo kārtības sargu un Rīgas apriņķa policijas orķestra priekšnesumus. Apakšā: Turpinot dziesmu svētku skaisto tradīciju, koji ar ziediem un nēzdodziņiem atvadās no saviem atsaucīgajiem klausītājiem līdz nākošajai dziesmu dienai Rīgā. Dziesmas ļjau sen izskanējušas, bet vēl negrib rimties svētku dalībnieku atvadas. Roka ceļas pretī rokdi, atbalsojas saucieni: „Uz drīzu sadziedāšanos!”

ABSOLĪTĀ ZEME

MĀNA SĀRTA
ROMĀNS

(34. turpinājums.)

Ūdentiņš jau gribēja zvelt augumu pagalmā, bet nevilus pieķerta roka apakšbikšēm soļus apstādināja, un viņš iestēdzās savā istabā. Daigas māte nekavējās. Pēc trokšņa spriežot, saniknotais Liepkrastu saimnieks nepalika mierā. Tādēļ nomniece steigza pavēstīt gaidāmo uzbrukumu kaimiņienei.

„Šāda kņada man nepatīk,” viņa teica Pelēcienei. „Tālab pasteidzies nozūst viņa acīm!”

Un tiklīdz viešņa bija pašķiebusies aiz nama stūža, Ūdentiņš izplēta augumu namdurvīs. Brīdi iestājās klusums. Neērti klusēja arī saniknotais.

„Ak, tik tālu gan saimnieks jau atvēsoļojies?” beidzot iesāka nomnieks. „Vajag, vajag, pavasaris klāt.”

„Jūs, jā, taisni jūs visi viena smējēju partijai! Gaidījāt bēres, bet es nemiršu. Nemiršu! Hahaha! Jurgā dienā līdz pulksten divpadsmitiem tīru māju! Tīru! Dzirdējāt? Un līdz tai dienai lai būtu viss veikts, kas līgumā minēts, bet ko jūs esat varbūt vietvietām aiz nevižības pametuši neievērotu!”

Juŗa tēva augums saslējās. „Aiz nevižības?”

„Tā aprasta parādība; kad gatavojas projām iet, tad roka vairs negrib pielipt darbam.”

„Vai jums drusku ir kauns!”

Nē, Ūdentiņa kungs tādus sīkumus par kauniem nelikās dzirdam. „Zinu, tāds muļķis neesmu. Jūs gribat man pretī stādīt Liepkrastu purvu. Vai es liku tur rakāties? Pirmšķirīga ganība bija. Tagad zāle izmidīta, sakārņu čupas un rakumi. Katrs nākamais nomnieks pateiks, Liepkrastos pietiek labas, jau gatavas zemes. Nav nekāda vajadzība stampāties dūņās. Tā, ar purvu vis mani neiebaudīsi, sermulīt. Tagad arī man atklājusies mīkla, kādēļ jums katru gadu jāmeklē jauna nomas vieta. Jums, lūk, piemīt daudz vērā ņemamas pazīmes.” Resno kūju klabinādams pie zemes, Ūdentiņš gāja it kā ziemāju laukus apskatīt. Un kad viņš pārnāca, par rudziem izcēlās jauna sadursme. „Atbildiet man, kādēļ zelmenis ceļas augšā un sakalst tā, ka to var viegli ar grābekli nokasīt?”

„Nelāga pavasaris,” nomnieks negribot atbildā. „Auksts. Naktis stipri salno. Sals zelmeni cilā.”

„Nepūtiet miglul! Jūs par seklu esat rudzus iesējuši. Tā ir tā nelaime. Pavisam viegli ar grābekli. Tiesas priekšā jūs vajadzētu saukt. Un vēl savā dumjā iedomābā kādreiz cerējāt iegūt Liepkrastus. Smieklīgi!”

„Jūs, kungs, paliekat vēl smieklīgāki.”

„Ne grasi es jums neatlaidīšu. Itin nekas te nav padarīts, par ko man būtu jums īpaši jāpiemaksā.”

„Mēs arī neko negribam. Ne pielikt, ne atņemt.”

„Sargāties kaut ko piesavināties! Lopbarības puteklīti te ienākdami neievedāt.” Nomnieka augums saņēms vēl stiegraināks, taču viņš alka asāk šīs aplamās sarunas izbeigt. „Kā noprotu, jūs esat sabaidījušies par to, ka, pie mana galda berzēdamies gandrīz nepilnu gadu, esat nomas līguma vienu galu apgrauzusi skrandu skrandās? Neraizējieties! Mēs neko īpaši par uzturu neatrēķināsim.”

„Nevariet un nedrīkstiet.”

„Mēs nedrīkstam?”

„Tā tas ir, jo kad es likšu priekšā visus zaudējumus, ko cietu atvilināts no pilsētas, vai tad jums nebūs Liepkrastos jāatstāj pat zirgi un govīs? Tā ir jūsu laime, ka es vispār neesmu sīkumains cilvēks. Cits jūs gluži vienkārši izģērbtu. Ar grābekli nokasāms rudzu zelmenis. Par seklu zemē ierušināti. Aiz nevižības.”

„Pats jūs esat tik sekls, ka brīnums, kālab vējš vēl nav nokasījis.” Nomnieks uzgriezta muguru un gāja. Viņš neizrādījās šaidzis, nedz noskumis, jo it visas šīs sadursmes sniedza savu labumu. Par slimu iztaisījis saimnieks sāka staigāt, un turpmākās ķildas palīdzēs tikai vieglāk no šejienes šķirties.

3.

Pali bija jau atkritušies, siltas diendusas saules stari šūpoja gaisa vārsmas, skubinādami upmalas ievu pumpurus vērties vaļā. Juris nezināja, kādēļ te bija atnācis, bet patlaban zvilnēja ziedaina kārkla ēnā. Dūca bites. Labi šķita kaut kurā vietā, katra gaita vai visniecīgākā kustība postītu tikai šī mirkļa burvību. Varbūt viņš atcerējās upmalā kādreiz pavadītus brīžus? Varbūt šīs atmiņas sākās kopš pirmajām dienām, kad izveidojās draudzība ar Liedagu jauniešiem? Nepilns gads, bet tik daudz notikumu, pārdzīvojumu. Nevienu meiteni viņš nebija tik kvēli iemīlējis, un arī neviena cita sirdī nebija metusi tādu smeldzi.

KĀRLIS JĒKABSONS

TAVI VĀRDI

*Saauž vakars krēslas jumu,
vēl bij tālais zelta laiks.
Tavas mīlas skumdams skumu,
līdz ar dzestru nogurumu
alga kļuva mocošs tvaiks.*

*Tavi vārdi likās medus:
„Piederēšu mūžam tev.”
Drīz tie cērt kā saltais ledus,
niknais siržu šķirējs nedus,
guvām tikai ēnas sev.*

*Nebij mīlētāju gaismas,
dragā sirdis naida gars.
Vēl no izbijušās raismas
izaug dažas sūras kaismas,
pašmocību dziļatvars.*

*Un ar ēnām sirdī savā
mocos vēl vai vakars, rīts.
Vairis no tā, kas šķitās slava,
zemapziņā pēdu nava,
kokos vēja elsa trīs.*

1943. g.

Vēja aizķerts kārkla zars iekūpējās. Apkārt griezās bites, aplīdamas ziedu putekšņiem. Viss likās kā bijis kādreiz, saules piezvīlnē izkarsis gaisa virmoja, tikai viena jauneklja krūtīs varbūt īsu brīdi vēlējās apstāt pukstēt pat sirds.

Kādēļ viņa vairs nenāca? Kādēļ viņa kādreiz solījās nebīties, ja vīram būs jārok grāvji un jāiet meža darbos?

Dīga. Augšup cēlās jaunas zāles asni. Koku lapotne spīgoja debesu gaismas mirzumā. Smaržas vainagos vijās un klusumā it smalkjūtīgi balsi cilāja strauts.

Bet viņa?

Kā viegls snauds un sapnis Juri apkampa. Starp krastmalas krūmu zariem mirgoja Liedagu varenās ēkas, ziedēt alka augļu dārzs, un sējammašīnu gaidīja tūrumi. Nevienš no maļas nedrīkstēja tur tuvoties, nedz pārkāpt sliekšni. Vai viņš — Juris bija glēvulis, kas neprata paturēt jau iegūto? Varbūt derēja palikt vēl bezkaunīgākam par Aleksandru? Jā, kas varēja izpētīt, taču dzīve katru cilvēku līdz kapa malai mācīja, cilāja svaru kausos un pārbaudīja. Jau šopavasari, pārejot uz jauno mājvietu, Juris būs rūdījies apdomībā un vairāk nekā jebkad agrāk zinās, ka bagātība vēl nav cilvēka laime, ka Ūdentiņa vecumu sasniedzis vīrietis ir nieka vērts, bet Aleksandra mūzikas prasme ir tikpat zūdīga, cik upes čūlas vētrainā pusnaktī. Šo padomu tēvs taču arvien skandināja, bet vai Juris, nepiedzīvojis pats, tam varēja ticēt? Aleksandrs jau bija pārgājis tēva mājās Valgastos, jo Arvis Vainags, kopš palu laika ieguvis vecāku labvēlību, dzīvoja Liedagos kopā ar sievu, bija pārtraucis māsas mūzikas izpalīgu pusdziedā, pavēlējies zaglim izvākties ārā, un patlaban Vainagu ģimene turējās vienkopus satiecībā.

Varbūt nūle pieminētās pārvērtības Juri šūn atsaukušas? Taču bija zināms, ka Viņa pat ar cīņu laužoties pretī Valgastiem un to jauniešu draudzību vairs nekas nespējot šķirt. Vai Juris vēl cerēja iespidēt kā mēnesnīcas stars mūŗa plaisā?

Tuvu pienākusi ierunājās Daiga. „Cik labi, ka tevi atradu tel!”

Juris satraukti paskatījās, tad galva noslīga kā apkaunējusies. Likās, mājnieki par viņu bija nokļuvuši pavisam drūmās aizdomās. „Pārāk silts,” Juris kājās celdamies sacīja, „laikam drusku biju aizsnaudies.”

Māsas ekropstās pavizuļoja asaras. „Saprotu. Es grūti. Tomēr mēģini pacelties pāri kā vīrs! Atceries, arī man reiz vajadzēja tikt pašai ar sevi galā! Es izturēju. Un tagad sajūtos tik norūdīta, ka neviens gaisīgs vējš vairs nenolieks.”

„Arī es izturēju,” Juris čukstēja, acīm kļūstot līdzīgi karstām.

Ziedaina kārkla pazārēs viņi stāvēja. Māsa un brālis. Upe čaloja. Šais straumju valodās it klusu iesaistījās asaraini šņuksti. Viņu rokas glaudās kā mierinādamas, kā spēkā otru celdamas, līdz beidzot tvērās apkampienā.

„Izturēju, māsīn, gan izturēju!” Juris atkārtoja, seją ievēloties cietākam mērglam.

„Tā būs labi, brālīti. Aizgājuši jaunas zemes malā mēs būsim gudrāki. Ne apskurbums veidos mūsu dienas, bet apzināta skaidrība. Mums taču ir tēvs un māte. Mums abiem jādzīvo viņu labā, gluži tāpat, kā viņi dzīvojuši, mūs lielus audzinādami.”

Juļa skats tobrīd vēroja tumšu dzelmes mutuli. — Nē, nē, nāvi viņš tur nemeklētu, ja arī māsa te nebūtu atnākusi!

Kūpēja kārkla zars.

Kā jaunības laiks tas ziedēja. Smaržīgs.

„Brālīti, jel saki skajāk: izturēšu!”

„Es taču jau teicu.”

„Bet es vēl neticu. Ai, atņem man tās šaubas!”

„Vai arī tu toreiz pati par sevi tā trīcēji neziņā? Abiem mums vienādas kļūdas, abiem jādzīvo. Un jādzīvo kopā ar vecākiem, kā pati pirmīt teici. Dzīve mūs, nomniekus, nekad nav lutinājusi, tādēļ brīnums būtu, ja tagad vajadzētu saļimt.”

„Tā, tagad es drusku jau ticu. Iesim mājās. Tēvs palika nemierā gaidām.”

„Uz baznīcu neaizbrauca?”

„Nē. Jo mēs visi tevi meklējam.”

Jā, visi bija noraizējušies par viena tuvinieka dzīvības stiprumu. It sevišķi māsa, vēl arvien slepus noraususi asaras, drebēja klāt glauzdamās. Un viņa atguva mierinājuma daļu vienīgi pēc tam, kad brālis jau gāja blakus pret Liepkrastu purvu. Tomēr, te tā nesteidzīgi soļojot, Juris vēl šad tad ierasti pagrieza skatu ap upes līciem, ko varbūt nekad mūžā neskatīs. To ievēroja arī Daiga, un atkal asaras sastrēga plakstos.

Nonākot augstākajā smilšu paugurā, Juris mazliet apstājās. Te redzamas iezīmīgas vietas, kas pārāk pazīstamas reiz bijušas arī Daigai ar Arvi. Un cik skanīgi te

bija kādreiz lijušas dziesmas Liedagu taikās staigājot! Arī Juļa tēvs arvien ietrallojās par dzeltenu vaska kumeliņu un trim nopļautām ābolīpa pļaviņām. Bet dzīve izdarījās citādāk, rāva cilvēkus uz priekšu drudzainu notikumu secībā un daudz labu solījumu vietā dāvāja tikai pamatīgu mācību.

„Ļoti karsta diena,” Juris sacīja, „negribi apsēsties?”

„Es? Nē. Jo mūs taču nepacietīgi gaida mājās.”

„Jā, mums jāiet. Labi.” Bet Juris vēl kavējās, cerēdams ieraudzīt upes līci pret Liedagu laipu pēkšņi uzziēdam kā teiksmainu puķi. Varbūt viņš bija aicinājies, bija lūdzis, lai Vija iznāk, lai parādās vismaz upes krastā, kur saule atsēja koku lapas vajā jaunai vasarai? Tas nenotika. Sekoja karsta nopūta. Un Juris sāka iet.

Ar katru jaunu mirkli šo jauniešu augumos šķīta grodāks sabriestam spēks, kas viņus veda pretī izturībai. Varbūt Juris vēl daudz alka un cerēja, varbūt pašā pēdējā dienā piedzīvos pārsteigumu, taču itin nekas šo abu cilvēku gaitu vairs negrozīs. Tālāk prom no šejienes!

Pagalma viņus sagaidīja vecāki. Sejās jau iztālēm vīdēja prieks. Juris tuvojās mazliet nodurtu galvu.

Bet tēva balsis, celdamās skaudrā vingrībā, kauna apēnoto jaunekļa seju atsedza pilnīgi.

„Tēt, nekas nav noticis un nenotiks. Pēc pirmā raženā pērķona lietus izzudīs pat mūsu pēdas Liepkrastu zemē.”

„Jā, dēls, tās izzudīs. Tomēr kaut kas taču paliks mūsu piemiņā?”

Juris apņēmīgi klusēja.

„Vecvecā un allaž jaunā dzīves skola. Tagad mēs nekļūdīgi zinām, ka, traucoties

pēc turības, nav jāpiemiret turēt cieši arī tās vērtības, kas vienīgās cilvēku par cilvēku dara. Man šķiet, jūs tak neviens negribētu savus vecākus iedzīt lamatās, kādās nokļuvuši tā upes krasta kaimiņi.”

„Protams, es to nepiemirsu pat laimes samusuma dienās. Man tikai nepatīk, ka to cilvēku klizmās arī es esmu bijis daļnieks. Bet spēcīgs pavasara lietus, tēt...”

Cetri cilvēki soļoja namā. Vērodama abus vīriešus, Daiga varbūt jautāja sev, vai arī viņai ir tikpat liela līdzība ar māti cik Jurim ar tēvu? Un tiešām, it kā šī diena vairāk par citām Juri bija padarījusi stiegraināku, brāzmainas varas pilnu.

4.

Agrs Jurgā dienas rīts. Saule tikko sāk sijāt starus pār Liepkrastu purvu. Vēdekļveidīgi izriezies asti, starp sakārņu kaudzēm ruc rubenis. Laikam putns jau paredz, ka tai vietā vēlenu neplosīs arklis, bet atgriezīsies pimatnība. Pagalma vidū sagatavoti divi aizjūgi. Ragavas un darba rīki jau iepriekšējās dienās aizvesti. Patlaban ratos liek istabas iekārtu, drēbes, traukus. Šis tas parādās jauns, kas pērn vēl nebija redzams. Divi ziemā gatavoti krēsli, virvju vijamā ierīce, Daigas ratīnā, virtuves trauku plaukts. Vezumi iznāk lielāki nekā pērn.

Liepkrastu saimnieka neredz. Tas kaut kur izgājis, vai ielīdis visdziļākajā savas mājvietas iekārtā. Katrai mantai ratos ir zināma sava vieta, un tādēļ arī skapis liekams tā un nevis citādi. Nav pirmie Jurgā. Mantas iekraujot, šie cilvēki parādās kā isti mākslinieki. Lai nesaburzītos, Daiga dažus sava tēpa gabalus iesējusi lakatīnā. To paunu viņa laikam nesīs it viegli rokā. (Turpmāk beigas.)

Jaunas grāmatas

„Ernst von Mensenkampf, Menschen und Schicksale aus dem alten Livland,” Holcnera apg., 413 l. p.

Grāmatas autors pieskaņas pagātnei un stāsta par cilvēkiem un likteņiem agrākā Vidzemē. Viņš apraksta toreizējos apstākļus, kad viņš pats dzīvojis savā dzimtenē Vidzemē, sevišķi apstādāmajos pie savas dzimtas priekštečiem Ķoņu, Diķeņu un Koškeļu muižās Latvijas un Igaunijas pierobežas joslā. Lasot grāmatu, mēs iepazīstamies ar bij. Baltijas vāciešiem un latviešu ļaudīm un viņu savstarpējām attiecībām. Autors atsaucas uz šiem personīgajiem novērojumiem, piedzīvojumiem un vēsturiskiem datiem. Kavēdamies savās atmiņās, viņš sevišķi izceļ savu vectēvu Ernstu fon Menzenkampu, kas savā dabā un raksturā bijis ideāls cilvēks. Viņa nāves gadījumā toreizējais nedēļas laikraksts „Balss” veļtījis viņa atcerei daudz sirsniņu vārdu. Nelaiķis piederējis pie tās muižnieku grupas, kas pūlējās panākt labāku saprašanu un sadarbību ar latviešiem, un sakarā ar to aizstāvējis savā laikā satversmes reformu un latviešu politiskās tiesības.

Jāsaka, ka autors pareizi attēlojis un novērtējis kā 1905. g. nemierus, tā boļševiku varas laikus 1917. gadā. Tāpat pamatots ir viņa spriedums par agrāro reformu. Protams, tas zināmām aprindām izlikšies vambūt netaisns, bet jāatzīst, ka tiešām agrārajai reformai bija noteikti revolucionārs raksturs. Lai par to pārliecinātos, vajag tikai palasīties Satversmes sapulcē teiktās runas.

Interesantas ir autora domas par latviešu tautu un atsevišķiem cilvēkiem, piemēram, par Ulmani, Munteru, Krastkalnu, Arvedu Bergu u. c. Šai sakarā gribētos iebilst pret to, ko autors saka par latviešu kultūras attīstību. Nenoliedzot šai ziņā ietekmi no vācu puses, jāuzsver, ka latviešu kultūra var būt arī patstāvīga un iet savu ceļu. Piemēram, latviešu mākslai un mūzikai lielā mērā izveidojies patstāvīgs virziens jeb, labāk sakot, piemīt nacionāla nokrāsa.

Jāpiezīmē, ka latviešu patstāvības laikmets, diemžēl, aplūkots tikai pēdējā nodaļā ar virsrakstu „Zemnieks un barons”.

Grāmatai, kam ir memuāru vērtība, ir, bez šaubām, arī literāra un kultūrvēstures nozīme. Lasītājs pie tās ķersies ar lielu interesi.

Dr. chem. B. Jirgensona Ķīmija pārveldo pasauli, J. Kadīļa apgāds, 315 l. p.

Pie nedaudzajiem zinātniskiem rakstiem, kas pēdējā laikā parādījušies, pieskaitāms minētais B. Jirgensona darbs. Lai gan tam ir pa lielākai daļai praktiska nozīme, tad tomēr tas viscaur pamatojas uz zinātniskiem pētījumiem un rezultātiem.

Rakstu nolūks ir rādīt, kas katram jāzina ķīmijā, kā tas arī ievadā paskaidrots. 26 nodaļas aptver plašu saturu, kur iztirzāti visādi jautājumi, gan tie, kas skar principiālas dabas problēmas, kā pamatvielu un ķīmijas elementus, gan tie, kas attiecas uz nepieciešamām ķīmijas zināšanām ikdienas dzīvē.

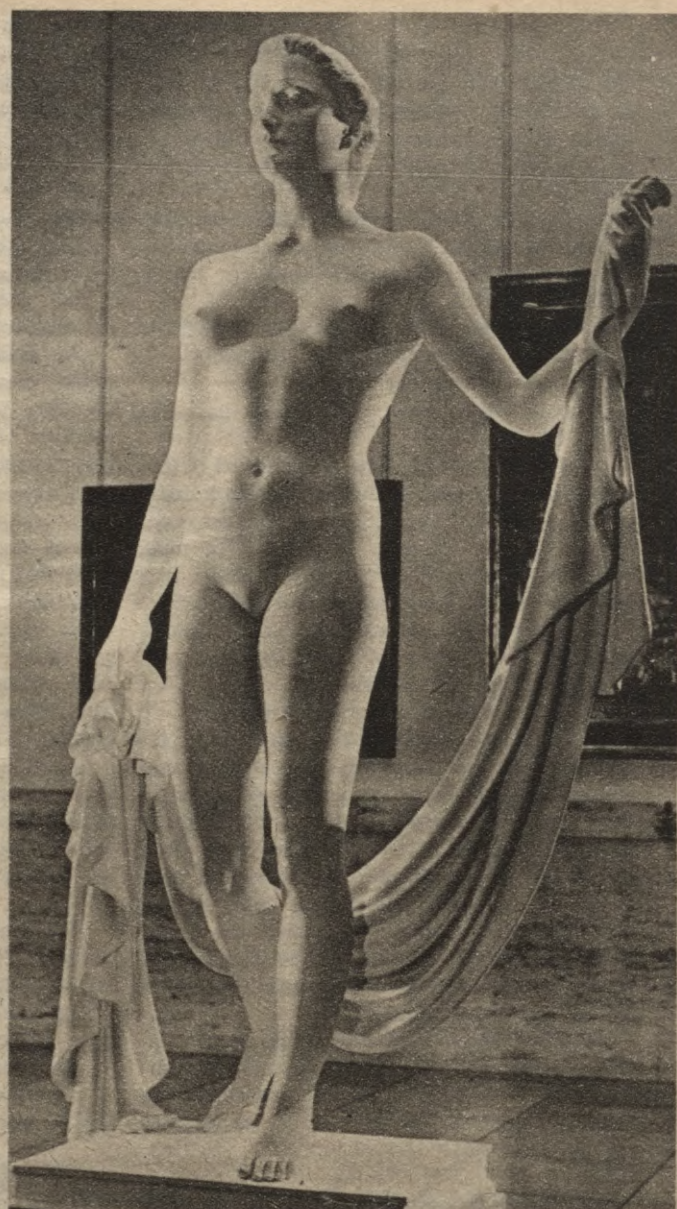
Tagadējā laikā lasītāju, bez šaubām, var interesēt tās nodaļas, kas zīmējas uz kara laika prasībām un problēmām, tā, piemēram, spridzināmās vielas un degbumbas, indīgās gāzes un pretķīmiskā aizsardzība. Tālāk uzmanību saista jauni atklājumi un izgudrojumi ķīmijā, kā arī jauni pētījumi par vitamīniem.

Runājot par atomiem, autors apskata 19. g. s. mehānisko materiālismu un tā sabrukumu 20. g. s. Problēma par materiju un spēku ir ievirzīta jaunā gultnē. Atsaucoties uz ievērojamiem ķīmijas un fizikas pētniekiem, autors aizrāda, ka materijs savā būtībā līdzinās viļņiem, un, proti, gaismas viļņiem: „Gaisma var materiālizēties un otrādi — materijs var izstaroties. Gaisma un materijs, tāpat kā elektrība un gaisma savā pamatbūtībā ir viens un tas pats.” 275. l. p.

Gala vārdā mests skats uz nākotnes izredzēm, izsakot cerību par tehnikas un zinātnes tālāko progresu un dodot lasītājam dažādus ierosinājumus.

Grāmata sarakstīta viegli saprotamā valodā, tā ka katram lasītājam pieejamas tās problēmas, ar kurām nodarbojas ķīmijas laboratorijās. Nodaļas sakārtotas tā, ka katru var arī atsevišķi par sevi lasīt.

Dr. V. Sanders.

VĀCU LIELĀ MĀKSLAS IZSTĀDE MINCHENĒ 1943. G.

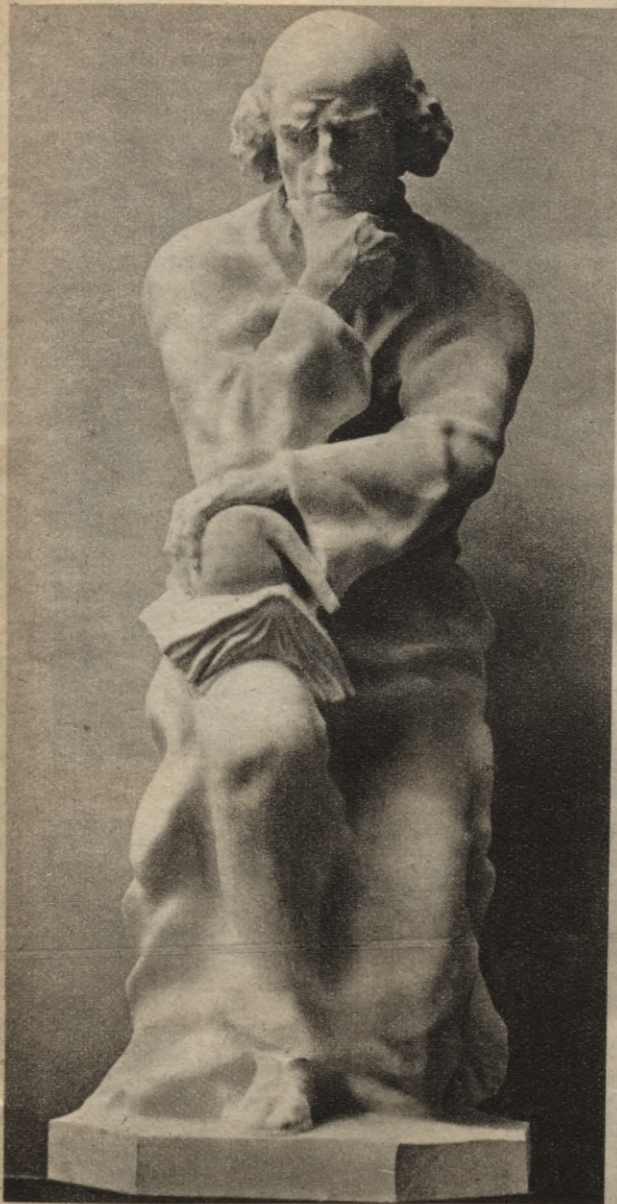
Jūnija mēnesī Minchenes mākslas namā atklāja gadskārtējo Vācu lielo mākslas izstādi, kas jo spilgti apliecina vācu mākslinieku radošo impulsu atraišanos un darba prieka plūsmu arī kara laika nelabvēlīgajos apstākļos. Izstādē valda radošā gara veselīga izpausme. Te nav ne vēsts no citreizējā slimīgā ekspresionisma, supremātisma u. c. ismu iezīmēm, ko tik cītīgi veicināja internacionālie „mākslas” veikālnieki īsi pēc pirmā pasaules kara. Māksla atkal atguvusi sevi. Atkal cieņā skaistās reālās formas, krāsas, līnijas, kas, tagadnes skatījumā tvertas, pašķīr ceļu uz Jaunās Eiropas daillī.

Lielajā izstādē daudz gleznu veltīts karavīru cildenajiem un spraugajiem cīņu momentiem, darba dzīvei

un
Se
ku
izs
un
stā

Au
Ei
pa
Br
Jo
ra
R.

Ap
J.
Sv
ge
A.

un saulainai ainavai.
Seit ievieļojam vairākus darbu attēlus no izstādes glezniecības un tēlniecības pārstāvjiem. A. B.

Augšā, no kreisās: Fr. Eichorsts — Atmiņas par Stalingradu; Arno Brekers — Soļojošā; Josels Toraks (Thorak) — Paracelzs, un R. R. Macherns — Cīņas biedri.

Apakšā, no kreisās: J. P. Junghanns — Svētvakars un J. Wegeners (Wegener) — Appjāvības svētkos.

Viena no Rundāles pils vārtu kolonnām greznā baroka stilā dod nojautu par telpu krāšņumu.

„Zelta zāles” griestu gleznojuma daļa, kurā attēlots pats hercogs ar karogu.

Katrīnas istoba ar jaunības rotājumu.

„LABOREM IN VICTORIA NEMO SENTIT”

(PŪLES UZVARĀ NEVIENS NEJŪT — Plīnijs).

Divu gadsimteņu epožu un viesuļi skrējuši pāri senās Zemgales hercoga E. J. Birona (Bieron) ķēnišķīgajai pils Rundālei, putekļiem līdzīgi jau senie valdnieki un viņu ļaudis, bet krāšņā laikmeta gars vēl šodien šalko Zemgales līdzenumā, pāri nīcībai celdams baroka arhitektūras dinamiku daudzveidīgā kontrastu nirboņā. Cauri pagātnes putekļiem mūžīgi uz ceļnieku runā pils grāmatu krātuves griestos lasāmie Plīnija vārdi — „Pūles uzvarā neviens nejūt”.

Spītēdams likteņa skarbumam, hercogs Bīrons kopā ar italiešu māksliniekiem B. Rastrelli, P. Rotari, F. Fontebaso, ceļot un kaļot zemgaļu meistariem un strādnieku pulkiem, uzcēlis pieminekli baroka laikmeta garam dižās Zemgales līdzenumā, laimīgi savienojot pils ārējā arhitektūrā baroka trauksmainību ar Zemgales plašuma mieru.

Austrumu mainības skarte, senais Zemgales valdnieks savā laikā izgājis Sibīrijas trimdu, atgriezies, no jauna grūtumu pārvarēdams, pabeidzis sen iesākto darbu un mūža norietā beidzot izbaudījis Plīnija vārdu sahdumu: „Pūles uzvarā neviens nejūt”.

Jauna laikmeta elpa apņēma Zemgali, pāri tēvzemei slid kara vairoga ēna, nepārrēdzamos Dievzemītes laukos staigā spīrgtas zemgaļu audzes, dzīdamas vagas un nesdamas zobenus par savu lauku mieru un veco Eiropas kultūru. Vai daudz sviedru un asiņu šais dienās lijis, kādi ceļi ieti un staigāti, kādas nastas liekušas zemgaļu muguras, to visu simtkārt atsever Plīnija ugunsraksts, ko ikviens zemgaliētis jūt vilktu pāri debesīm — „Pūles uzvarā neviens nejūt”. Ikviens ceļnieks, kas šai vasarā izgājis cauri Rundāles pils 140 istabām, šos Plīnija vārdus paņēma līdzī. Gadu simtu smagums un viesuļi tos pārbaudījuši, lieli valdnieki un tālredzīgas tautas pie viņiem turējušās. „Laborem in Victoria nemo sentit”.

A. E.

„Zelta zāles” sienu greznojumi.

LATVJU TAUTAS LIKTEŅGAITAS

Baltijas tautu vēsturi iezīmē jau vairāk nekā 1000 gadu senas cīņas ar uzmācīgajām austrumu ordām. Vācu krustnešu ordeņa

brūņnieki ar senlatviešu kaņavīriem šais cīņās slēdza pirmo ieroču kopību.

Latvijas likteņiem gadsimtu plūdumā lielajos krustceļos starp Vakareiropas kultūras zemēm un mežonīgajiem pusziātiskajiem austrumiem veltīta Rīgā sarīkotā skate „Nākotnei pretim”. Izstādei, kas aizņem Rīgas pilsētas mākslas muzeja visu augšējo stāvu, īpašu aktuālitāti piešķir baigā boļševiku varas gada atcere, kad nāves briesmas un iznīcība visai latviešu tautai bija tik tuvu kā varbūt nekad vēl līdzinējā vēsturē. Ar vācu ieroču varu atkal atdota kultūrai pasaulei un aktīvi piedalīdamās liktenīgajā cīņā pret žīdu un boļševiku koalīciju, latviešu tauta tagad redz savu nākotnes ceļu, kas to kopā ar vācu un citām Eiropas tautām ved pretim labākai, gaišākai nākotnei.

Izstādes telpu kāpnēs pretim raugās devīze: „Cīnīties, upurēt, uzvarēt”, bet augšstāvā skatītāju acu priekšā nostājas sērotājās Latvijas mātes tēls, kāds tas redzams mūsu Brāļu kapos. Līdz ar bārenīti, kas zem ziedošās ābeles dzied skumjo „Maza biju, neredzēju”, šis tēls pauž visas tautas dziļās sāras par boļševiku nomocītajiem upuriem un cīņās pret tiem kritušajiem tautiešiem, kuŗu atdusas vietas rotā baltu krustu rindas, bet apkārt paceļas boļševiku postījumu drupu kaudzes. Istabā ar moto: „Kultūra vai boļševisms” pie sienas zīmējumā redzami liksmi plāvēji Latvijas saulainajās druvās ievācot ražu. Kā šo druvu raža, tā arī pārējie lauksaimniecības ražojumi veltīti fronteī un uzvarai. Blakus Latvijas laukiem parādīta augsti attīstītā lauksaimniecība Vācijā, kam krasā pretstatā nostādīti panīkušie Padomijas kolchozi ar verdziskā darbā nomocītiem strādniekiem. Pie pretējās sienas blakus Latvijas ražīgajam ganāmpulkam un Vācijas labākajai govij — pasaules rekordistei — redzami kolchozu vārgie lopīņi.

Telpā par pilsētu celtniecību rādītas labas gaumes un gaiša ideālisma apdvēstās celtnes pie mums un Vācijā un pretstatā tām nabadzīgie strādnieku mājokļi un bezgaumīgās celtnes Padomijā. Rašu karte un ainās attēlotās tautas paražas — Ligosvētki Latvijā, 1. maija svinības Vācijā u. c. ir neapšaubāmi liecinieki, ka latviešu tauta ar savu kultūru un tradīcijām nešķīrami pieder ziemeļu rasei.

Latviešu tautas cīņas pret iebrucējiem no austrumiem turpinās jau vairāk nekā 1000 gadu. 8. gadsimta karte rāda baltu tautu apdzīvoto teritoriju no Vislas grīvas uz austrumiem līdz tagadējai Tulai un gandrīz

Maskavai. Tad no dienvidiem nākošie slavi kā ķīlis sašķēl baltu apdzīvoto teritoriju 2 daļās. Kopš tā laika senlatvju kaņavīri spiesti celt piļu valni un, brūnoti šķēpiem un vairogiem, turpināt nesaudzīgas cīņas ar austrumu iebrucējiem. Tādas pat gadsimtiem ilgas cīņas pret austrumiem kopā ar baltu tautām vēlākā periodā izcīna vācu ordeņa brūņnieki. Tagad Igaunija, Latvija, Lietuva un Baltrutēnija atrodas cīņas pirmajā līnijā par Vakareiropas kultūru. Par to šai karā ar modernajiem ieročiem risinās izšķirējas kaujas uz sauszemes, gaisā un ūdeņos.

Tālākās telpās skatāms, kā žīdi koalīcijā ar plūtokratiem un boļševikiem sarīkojuši Vācijas ielenkumu, kur apvienojušies Anglijas, Amerikas un Padomju savienības

imperiālisti. Šo ielencēju koalīcijas vadītāji patiesībā ir visas pasaules žīdi, jo rabīnu, Lazara Kaganoviča, Veicmaņa (Anglijā) un Morgentaua (Amerikā) rokās šo valstu oficiālie vadītāji ir tikai marionetes. Internacionālais žīdiems Latvijā parādīte sākot ar Dubīnu un beidzot ar Sūstīnu. Žīdi arī ir galvenie apsveicēji, kas sagaida boļševiku iebrucējus Rīgas ielās.

Tad nāk latviešu tautas vēstures drūmākās lappuses, ko ilustrē miniatūrā atveidotie čekas moku kambāri un šautuve. Ģipsā veidotā nomocītā čekas upurja maska, ērkšķu vainaga apjozta, simbolizē čekas nomocītos latviešu tūkstošus. Aiz dzelozstieplu žogiem aizrestotos vagonos sadzen izsūtīšanai uz Sibīriju u. c. nometināšanas vietām desmitiem tūkstošiem latviešu ģimeņu, bet boļševiku varasvīri tanī pašā laikā pirdzīgi sauc, ka „dzīve kļūst aizvien jautrāka, aizvien priecīgāka”. Visnekastrīgākā kārtā melojot, boļševiki sola zemniekiem, tirgotājiem un rūpniekiem privātpašuma neaizkaŗamību, bet drīz vien tos aplaupa līdz kreklam. Latviešu strādnieks un zemnieks tomēr savā nacionālās kultūras apziņā paliek nesatricināts un saulainās jūdiņa dienās var līksmi sveikt savus atbrīvotājus — vācu kaņavīrus. Atkal gaisos brīvi plīvo aizliegtie Latvijas karogi, un tauta savas gaviļes nesodīta var izpaust Brīvības piemiņekļa pakāje. Līdz ar vācu armijas ienākšanu zemē atgriežas tiesības un kārtība. Aplaupītie latvieši atgūst savus īpašumus, fabrikās rit rosīgs darbs.

Jaunā Vācija, kas rūpējas par savu strādnieku un zemnieku labklājību, tādu pat gādību izrāda arī latviešu strādniekam un zemniekam. Nacionālsociālisma radītāja Adolfa Hitlera vadībā atdzimst vācu tautas fiziskie un garīgie spēki un visa vācu tauta apvienojas nesalauzāmā kopībā. Žīdiski izkropļotās mākslas vietā stājas āriskā gara un dzīves prieka apdvēstas gleznas un skulptūras. Milzu soļiem attīstās celtniecība, dodot tautai labākus, ērtākus dzīves apstākļus.

Šai izšķirējā cīņā pret žīdisko boļševismu blakus vācu kaņavīriem jau no pirmās dienas stājušies arī latviešu vīri gan kā partizāni, kārtības sargi un varonīgi cīnītāji pirmajās kaujas līnijās, bet tagad formējas savā leģionā, lai ātrāk panāktu uzvaru, kas visai latviešu tautai pašķirtu gaīšu un laimīgu dzīvi Eiropas kultūras tautu kopībā.

J. M.

Ar vācu ieročiem atbrīvoti no boļševiku terora, latvieši atkal draudzīgi apvienojušies ar vācu kaņavīriem kopējā cīņā pret boļševisma nevēru.

VIENI NO LABĀKAĀJIEM

Pēc Latvijas atbrīvošanas no boļševiku jūga mūsu sportistu sasniegumi pamazām uzlabojas, un tagad jau vairākās disciplīnās tiem atkal ir Eiropas klases mērogs. No aktīvo sportistu rindām izrauto vai sporta gaitas izbeigušo izlases sportistu vietā izvirzās arvien redzamāki jauni spēki.

Ciklistu saimes priekšgalā izvirzījies kā sekmīgākais meistars Rainis Kļaviņš. Gūstot vienu redzamu uzvaru pēc otras, Kļaviņš pārliecinoši savu pārākumu pierādīja visu mūsu ātrāko ciklistu sacensībās Rīgas meistarsacīkstēs Marsa trekā. Izcīnot meistarību 1 km distancē ar laiku 2 min. 12,4 sek., Kļaviņš finālā pēdējās 100 m veica 13,8 sekundēs, atstājot aiz sevis otru spējīgāko jaunākās paaudzes ciklistu Ozoliņu, P. Dzarcānu un spēcīgo Silīņu. Piedevām Kļaviņš laboja arī Marsa treka rekordu 250 m braucienā, kas ar sasniegumu 16,9 sek. kopš 1927. gada piederēja vecmeistaram Vitoldam Savičam par 0,2 sek. Saviča rekordu pārspēja arī H. Ozoliņš, veicot distanci 16,8 sek.

Peldēšanā jaunu rekordu 100 m peldējumā uz krūtīm veica Līlija Pētersone, pārspējot par 0,8 sek. līdzšinējo Latvijas rekordu 1:39,6, kas kopš 1929. gada piederēja Zigridai Tombergai.

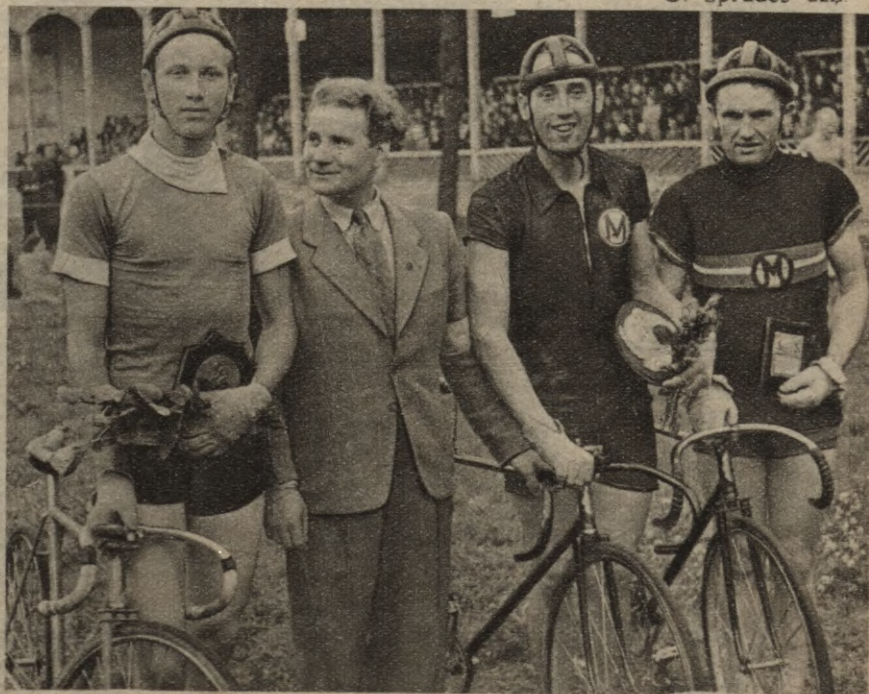
VEF rīkotajās vieglatlētikas sacīkstēs realizējās vairāki šīs sezonas labākie sasniegumi. Tāllēkšanā, piemēram, trīs dalībnieki — A. Sarkans, E. Mackaitis un J. Bernsons — pārsniedza 6,50 metru līniju. Apdāvinātais sprinteris Sarkans izcīnīja divkārsu uzvaru, uzvarot arī 100 m skrējienā 11,3 sek. 5000 m soļošanā kārtējo uzvaru labā laikā atzīmēja šai sezonā nepārspētais A. Krūklis, sasniedzot mērķi 22 min. 53,9 sek. Šķēpa mešanā jaunais rekordists Stendzenieks, kas ar savu šīs sezonas pirmajās sacīkstēs sasniegto rezultātu 70,80 m izrīzījies Eiropas labāko šķēpa metēju priekšgalā, viegli aizlidināja šķēpu atkal 66,25 m tālumā, lai gan startēja ar ievainotu kāju. Augstlēkšanā 4 pirmo vietu ieguvēji Dinsdorfs, Šķiņķis, E. Mackaitis un Osvalds mīkstā atsperamā vietā, kas neļāva pilnībā parādīt spējas, veica 1,70 m. Ar lielu interesi tādēļ gaidāmas nākošās vieglatlētikas sacīkstes 22. un 23. jūlijā, kad noskaidrosies jaunie Rīgas meistari vieglatlētikā.

A. M.

Juris Bernsons — viens no čaklākajiem US sportistiem visos lēcienos pārsniedza 6,40 metru līniju. — 800 metru skrējienā uzvarēja neatlaidīgais Jamonls (1. no kreisās), lai gan visā skrējienā līdz pat pēdējiem 100 m veda enerģiskais vācu kajavīrs Mochs. — Sekmīgākie ciklisti Rīgas meistarsacīkstēs (no kreisās): Ozoliņš (2. v.), treneris Kipells, meistars un jaunais rekordists Kļaviņš un Dzarcāns (3. v.). — Pa kreisi augšā: Latvijas meistare peldēšanā Līlija Pētersone, agrākā Bunkša, savā pirmā rekorda peldējumā 100 m uz krūtīm. — Apakšā: mūsu labākie tāllēcēji (no kreisās): E. Mackaitis, A. Sarkans un J. Bernsons.

O. Sprūdes uzņ.

Ko darīt ar donžuaniem?

Bieži gadās, ka donžuans kļūst visuzticamākais vīrs. Šādu metamorfozu donžuaņa dvēselē pa lielākai daļai rada kāda neveiksme.

Paula Martina filmā „Ko Brigita vēlas?” Lēnija Marenbacha atklāj, ka lielāko kazanovu uzveic sievietes apņēmība, drosme un maza viltība.

Tieši tai dienā, kad jauno modes zīmētāju Brigitu vajā vislielākās neveiksmes, viņa iepazīstas ar slaveno, visu sieviešu dievnāto klaviervirtuozu Stefanu Rolandu, kas arī viņai ļoti iepatīkas. Būdams mākslinieks, Rolands cienī pārmaiņas. Iepazīstoties ar divām jautrām un kapriciozām mākslinieka draudzenēm, Brigita redz, ka Rolands šai ziņā nav nekāds izņēmums. Viņa nolemj draudzību ar to izbeigt. Bet tad kāda dīvaina, negaidīta sagādīšanās saved viņus atkal kopā. Tas ir untumainās direktora kundzes Beates viesībās. Te Rolands ar savu neatvairāmo šarmu un klavierspēli savaldzina visas dāmu sirdis. Bet Brigita, būdama te gadījuma pēc kalpone, nolemj tomēr neatteikties no pānākumiem, ja vienreiz piemeklējusi neveiksme. Drusku par daudz šampanieša, un viņa kļūst gandrīz neiespējami pārgalvīga, galīgi sajaukdama viesību pilsonisko noskaņojumu. Greizsirdības pārsātinātajā atmosfērā neiztieks arī bez kriminālpolicijas iejaukšanās. Bet ar visu nemierā esošo ģenerāldirektoru saūsmina vienīgi Brigita. Beidzot mākslinieks Rolands pārliecināts, ka viņa istās jūtas var saistīt vienīgi Brigitu. A. R.

Galvenajās lomās: Lēnija Marenbacha — Brigita Arende un Alberts Materštoks — klaviervirtuozs Stefans Rolands. Vidū ģenerāldirektors Bollers — Kārlis Verijs.

RADIOFONA PROGRAMMA

SVETDIEN, 18. JŪLIJĀ.

5.00 Vācu kaņavīriem. 6.30 Ziņas latv. v. 6.45 Hamburgas ostas konc. 7.00 Ziņas v. v. 7.10 Hamburgas ostas konc. 8.00 Rīta mūzika. 8.30 Vingro. bērniem. 8.45 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā. 10.00 Ziņas v. v. 10.10 Dievkalpojums. 11.10 Mazs orķestra koncerts. 11.30 Nedēļas politiskā raidāmāina. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. Pēc tam — Vācu tautas koncerts. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Ziņas („Landesdienst Ostland“). 14.30 Bērniem. (Raidāmluga). 15.00 Latviešu mūzika un literatūra. L. Treija (dziesmas), rad. koris un orķ. prof. J. Mediņa vadībā un T. Lācis (dekl.). 16.00 Pasts kaņavīriem (no Berlīnes). 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 17.15 Pasts kaņavīriem (turp.). 18.00 Berlīnes filharmoniku koncerts. 19.00 Mūzika. 19.15 Nedēļas atbalss. 19.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 20.00 Ziņas v. v. 20.15—22.00 Putnu tirgonis, C. Cellera (Zeller) operete (no Rēveles). 21.00—21.15 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. Pēc tam — Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20—24.00 Deju mūzika (no Rēveles). 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 19. JŪLIJĀ.

Darbam un mājai. 14.30 Solistu koncerts. O. Sandmane (dziesmas) un V. Stūre-steps (vijole). 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. A. Kortāns (dziesmas) un mazais orķ. F. Dīdericha (Diederich) vadībā. 17.15 Slovaku, kroātu, bulgāru un rumāņu mūzika un literatūra. L. Martinsons (dziesmas), Dz. Treimanis (čells) un Al. Miķelsons (dekl.). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls — Mūsu kaņaspēks. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15—21.00 Rīga: Kas katram tīk (no Berlīnes). 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja: Lielais „L“. J. Upmaņa raidāmluga. 21.15 Kas katram tīk (no Berlīnes). 22.15 Sporta ziņas fronteī v. v. 22.30 Kamermūzika. 1) L. van Bēthovena (Beetho-

ven) darbi. 23.15 Deju mūzika un laika kavēklis.

OTRDIEN, 20. JŪLIJĀ.

8.00 Viru dubultkvartets Dzintarzeme un skaņu plates. 8.30 Mūzika. 11.30 Bērniem. (Raidāmluga). 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. A. Rozenbergs (dziesmas), Kr. Linde (dekl.) un skaņu plates. (Ilonas Leimanes stāsts). 15.30 Mūzika I. 16.00 Koncerts (no Rēveles). 17.15 Mūzika II. ACS mandoliņu orķ. K. Viksnas vadībā, humors latv. v. un skaņu plates. 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.35 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 Operēšu vakars. 22.20—24.00 Kamermūzika. 22.40 Mūzika. 23.15 Mūzika laika kavēklis (no Prāgas). 0.15 Latviešu kaņavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

TRESDIEN, 21. JŪLIJĀ.

11.30 56. Darba pārtraukuma koncerts. S. Kēpīte un E. Grunte (dziesmas) un mazais orķ. 14.30 Jautras melodijas un anekdoti. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika (no Rēveles). 17.15 Deju mūzika un laika kavēklis (no Rēveles). 18.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls — Mūsu kara flote. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.30 Nedēļas atbalss. 19.45 Politiskais priekšlasījums. 20.15 Populārs koncerts (no Vērmanes dārza). 21.15 Vācu mūzikas un literatūras pērlis, N. Kāriuss (dziesmas), A. Hāgens (Haagen) (klav.) un H. Preuskers (dekl.). 22.20—24.00 Deju mūzika un laika kav. 23.15 Deju mūzika no Dancigas.

CETURTDIEN, 22. JŪLIJĀ.

11.00 Mazs koncerts (no Rēveles). 11.40 Darbam un mājai. 13.25 Vācu un italiešu apmaiņas koncerts. 14.30 Latviešu mūzika un literatūra. D. Brutāne (dziesmas), R. Birzgalis (dekl.) un skaņu plates. 15.30 Mūzika. 16.00 Latvijas komandanta pūtēju orķestris Fr. Tilleganta vadībā. 17.15 Pēcpusdienas koncerts (no Rēveles). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.45 Politiskais

18. VII—24. VII GALVENAIS RAIDĪT. RĪGA RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA, LIEPĀJA

apskats. 20.15—21.00 Rīga. Jautras melodijas. 20.15—21.00 Madona, Kuldīga un Liepāja. Sirds draugs Kārlis, Rutku tēva komēdija. 21.15 Tautiska vakara mūzika. 22.20 Vēls koncerts. 23.15 Mūzika laika kavēklis (no Berlīnes).

PIEKTDIEN, 23. JŪLIJĀ.

8.00 Rīta mūzika (no Mīnchenes). 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Tēvoča Augusta sarunas ar bērniem par bitēm. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika. F. Viksne (dziesmas) un mazais orķ. 17.15 Vācu mūzika un literatūra. 18.30 Latviešu kaņavīru pusstunda. 19.00 Priekšlasījumu cikls — Mūsu aviācija. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Raksti no laikrakstiem. 20.15—22.00 Kaņavīri mūzicē kaņavīriem (vācu armijai). 22.25 Kamermūzika. 23.15 Deju mūzika un laika kavēklis (no Kēnigsbergas). 0.15 Latviešu kaņavīru pusstunda. 0.45 Nobeigums.

SESTDIEN, 24. JŪLIJĀ.

11.30 Darbam un mājai. 14.30 Taurenītis, A. Atvara raidāmluga pēc E. Martini stāsta. 15.30 Mūzika. 16.00 Pēcpusdienas mūzika I (no Berlīnes). 17.15 Pēcpusdienas mūzika II (no Berlīnes). 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.15 Ziņas no kara lauka. 19.30 Mūzika. 19.45 Politiskais apskats. 20.15—22.00 „Mēs mūzicējam“. 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam — Nākošās dienas programma un sporta ziņas. 22.20—24.00 Deju mūzika (no Rēveles).

KATRU DARBDIENU.

5.00 Vācu kaņavīriem. 6.15 Ziņas latv. v. 6.30 Vingrošana. 6.45 Mūzika. 7.00 Ziņas v. v. un konc. 8.00 Mūzika. 9.00 Ziņas v. v. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25—11.30 Pārtraukums. 12.15 Ziņas latv. v. 12.30 Ziņas v. v. 12.45 Mūzika. 14.00 Ziņas v. v. 14.15 Landesdienst Ostland. 15.00 Virsp. zip. lēns atkārtojums un īsas ziņas. 16.45 Ziņas latv. v. 17.00 Ziņas v. v. 18.00 Aktualitātes. 20.00 Ziņas v. v. 21.00 Ziņas latv. v. 22.00 Ziņas v. v. 23.00 Landesdienst Ostland. 24.00 Ziņas v. v. 0.15 Nobeigums.

Labākajās aprindās

Lorda Karbunkula sulainis Džons lūdz atļauju vakarā iziet.

„To jau var,” lords saka, „bet pasakiet, kur jūs iesiet, ja nav noslēpums?”

„Kas par noslēpumu, milord! Es iešu uz bolševiku priekšlasījumu par šāviena pakausi un tā lietošanu labākajās aprindās!”

Vīlējums.

Mākslinieks Varaidots Klekuspēle lūdz Kļikatiņas jaunkundzi iet par modeli gleznai „leva ar ābolu”.

„Nē, kaila pozēt — to es nevaru!”

„Vai arī tad ne, ja pēc tam jūs varētu to ābolu paturēt?”

ARSTESANĀS.

„Parakstīdams aivalinājumu veselības uzlabošanai, es jums jau teicu, ka vienīgi kustības palīdz atbrīvoties no liekā resnoma.”

„Nu tad pašūpojiēt drusku, doktora kungs!”

(„Lust. Blätter”)

TIKAI PĀRPRATUMS!..

„Cielieties augšā! Kominterns ir likvidēts! Tas bija tikai pārpratums!!!..”

(„Orbis”)

Prātīgs vārds Londonā.

Londonā notiek kārtējā ziedojumu vākšana Padomju savienības armijai, flotei, moproam, komsomolam vai kam citam.

„Lūdzu, džentlmen, ziedojiēt!”

„Ko, velna, atkal jāziedo bolševikiem?”

„Bolševiki taču mūsu labākie draugi!”

„Kādēļ tad viņi nevāc ziedojumus mums?”

„Viņi par mums kaņo.”

„Daudzi muļķi par mums kaņo, bet vai tādēļ tie ir mūsu labākie draugi un mums viņu dēļ jāzģērbjas?”

Mīlestība.

„Ko tu tur lasi, Dabān?”

„Mīlestības vēstuli.”

„Kas to rakstījis?”

„Mana mīļā draudzene.”

„Un kam?”

To viņš neizturēja.

Kārtībnieks ievēd iecirknī divus vīrus: viens smagi piekauts, otrs apmierināti smaids, sūkdams cigāra galu.

„Šie pilsoņi uz ielas sacēla negantu traci.”

„Vai viņš jūs piekāva?” uzraugs jautā cietušajam.

„Tā iznāca...”

„Kādēļ jūs viņu piekāvat?” uzraugs jautā otram.

„Tas bija tā. Es gāju pa ielu, kad pēkšņi šis subjekts nostājās priekšā ar paceltu pistoli. Rokas augšā! viņš teica. Es pacēlu rokas. — Atdodiet visu, kas jums ir! Es atdevu naudas maku, pulksteni un kabatas nazīti un gribēju mierīgi iet tālāk, bet viņš nelaida. Viņš teica: Atdodiet arī to cigāru! Tas nu bija par daudz. To es vairs neizturēju. Es viņam gāzu vienreiz, otrreiz un laikam trešo reizi ar. Un tad viņš sāka kliegt. Atskrēja kārtībnieks, un te nu mēs esam.”

Londonas klubā.

„Vai tas maz iespējams, ka Anglijā sāk izpausties antisemitisms?”

„Kādēļ ne?”

„Vai tad mūsu zemē ir nacionālsociālisti?”

„Nē, židi!”

Skolas mācības.

„Tomēr ir labi, ja cilvēks skolās daudz mācījies!”

„Kas tur par labumu: skolas mācības tik un tā dzīvē aizmirst.”

„Bet, kas vairāk mācījies, tam ir vairāk ko aizmirst!”

Atrunāšanās.

Dabāns jaunībā neatteicās arī no maļu medībām. Kādreiz viņu pārsteidz mežsargs.

„Vai jums ir medību apliecība?”

„Nav, bet es jau arī nenācu medībās.”

„Tā? Ko tad jūs te darāt?”

„Atnācu iemest plinti krūmos, lai tā mani vairs nekārdina.”

SIRSNIĢAS ATTIEKSMES.

Amerikā un Anglijā bolševiki netraucēti kūda un aģitē.

Dusiet saldi, sabiedrotie, Kara draugi Dieva dotie! Pierasts darbs man — galvas skaldīt, Muļķus komandēt un valdīt!

J. Dr.

DODIET KOLONIJAS!

Padomju savienība pieprasa sev pēc kara kolonijas.

„Mēs esam sagatavojuši agitatorus un politrucus, kas runā visās pasaules valodās, tādēļ dodiet mums kolonijas!..”

Loģiski.

„Virīņ! sieva modina Mīkstpēdiņu. „Man liekas, ka dzīvoklī ielauzies zaglis!”

„Ej paskaties! Tas tevīņš taču nebūs tāds nelietis, kā uzbruks nabaga neapbrūņotai sievietei.”

Tēva šaubas.

„Jūsu meitai, šķiet, ir dziedātājas talants?”

„Jā, un es nezinu, vai viņu pērt vai sūtīt konservātorijā.”

Tā būs drošāk.

Tālā dienvidu salā darbojas amerikāņu misionārs. Kristītais nēģeris Ecekiēlis Dums atnes viņam vēstuli, kas adresēta mīļajam Dieviņam: „Atsūti naba-ga Ecekiēlim 10 dolaru un 2 paciņas tabakas!” Lai nepievilta naīvo kristieti, misionārs otrā dienā nodod nēģerim 5 dolarus un paciņu tabakas. Pēc ilgākām pārdomām nēģeris uzraksta otru vēstuli mīļajam Dieviņam: „Nākamajā reizē, Dieviņ, nekā nesūti ar misionāra starpniecību, bet adresē tieši man uz Grhumdrhum ciemu!”

Jautājums.

Dabāns ieiēt mākslas salonā.

„Vai te pārdod eļļas gleznas?”

„Jā. Lūdzu izvēlieties!”

„Bet cik maksā?”

„Ir dažādas: 200, 300, 1000, 2000 marku.”

„Kādēļ tik dārgas?”

„Tā ir māksla.”

„Uzgleznot vai pārdot?”

ILLŪSTRĒTS NEDĒĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTŪRS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālruni: izdevējs 34692, atbildīgais redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākošais numurs iznāks 23. jūlijā.